KORTENBERG-STERREBEEKSESTEENWEG

IOV AQUAFIN NV

2017F49

Nota

Uitgesteld vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Verslag van resultaten

Pieter LALOO

Ruben VERGAUWE

Stefaan DONDEYNE (KU LEUVEN)

Ghent Archaeological Team bvba
Dorpsstraat 73
8450 Bredene

Project:
Kortenberg Sterrebeeksesteenweg

Opdrachtgever:
Aquafin nv
Dijkstraat 8
2630 Aartselaar
BTW BE0440 691 388

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
PIETER LALOO, RUBEN VERGAUWE & STEFAAN DONDEYNE (KU LEUVEN)

© 2017 - GHENT ARCHAOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

INHOUD

Inleiding 3
VERSLAG VAN RESULTATEN 4
1. Korte samenvatting bureauonderzoek bekrachtigde archeologienota (2016I109) 4
2. Landschappelijk bodemonderzoek 6
2.1 Beschrijvend gedeelte 6
2.2 Assessment 12
3. Synthese 19
Bibliografie 20
Bijlage 21

Inleiding

Aquafin nv en de gemeente Kortenberg plannen rioleringswerken in de Sterrebeeksesteenweg, de heraanleg van het bufferbekken ten noorden van de Sterrebeeksesteenweg en de afgraving van het terrein ten noorden van dit bufferbekken in kader van grondverbetering.

Binnen het ca. 1.1 ha grote projectgebied zullen meerdere bodemverstorende ingrepen plaatsvinden (> 1000 m²). Hierdoor worden de oppervlaktecriteria vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet, artikel 5.4.5, overschreden en dient een archeologienota te worden opgemaakt om aan de stedenbouwkundige vergunning toe te voegen. GATE werd aangesteld om deze archeologienota op te maken. Gezien een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem onmogelijk is omwille van de aard van de werkzaamheden (aanleg riolering en wegeniswerken in openbare weg) werd hier een archeologienota opgesteld op basis van een bureauonderzoek met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave. In kader van deze werken werd reeds een archeologienota opgesteld en bekrachtigd. Deze nota geeft de resultaten van het geadviseerde vervolgonderzoek (landschappelijk bodemonderzoek) op het perceel waar grondverbetering gepland zijn. Huidige nota is een verslag van dit uitgesteld vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, zijnde het landschappelijk booronderzoek.

Onderhavige tekst, deel 2, behelst de resultaten van het gevoerde onderzoek en vormt de basis voor deel 3, het Programma van Maatregelen.

VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Korte samenvatting bureauonderzoek bekrachtigde archeologienota (2016I109)

Aquafin nv en de gemeente Kortenberg plannen rioleringswerken, de heraanleg van een bufferbekken en grondverbetering ten noorden van dit bufferbekken rondom de Sterrebeeksesteenweg, gelegen in de gemeente Kortenberg (provincie Vlaams-Brabant). Hierbij zal een gescheiden rioolstelsel worden aangelegd op de Sterrebeeksesteenweg en nieuwe riolering langs de buurtweg haaks op deze straat. Het bufferbekken ten noorden van de Sterrebeeksesteenweg wordt heraangelegd en het terrein ten noorden van dit bufferbekken wordt aangewend voor grondverbetering. Het huidige projectgebied behandeld in het landschappelijk bodemonderzoek behelst uitsluitend het tijdelijke werfterrein voorzien bij werken aan het bufferbekken tussen de Vogelenzangstraat en de Sterrebeeksesteenweg.

Voor de vergunningsplichtige werken werd reeds een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek. Deze archeologienota werd reeds bekrachtigd.

Het projectgebied is gelegen in een reliëfrijke regio en is gesitueerd aan de noordelijke voet van een aantal Getuigenheuvels uit het Diestiaan. Deze afzettingen uit het Tertiair zijn geërodeerd en ingesneden tot hun huidige vorm en zijn afgedekt door een dik leemdek dat op het einde van de laatste ijstijd (het Weichsel) is afgezet. De aanwezigheid van dit leemdek in het reliëfrijk gebied zijn de voornaamste oorzaken van de bodemgenese in deze regio die vooral is bepaald door colluviale afzettingen en uitspoeling van klei.

In de nabijheid van het projectgebied is er enige archeologische kennis reeds voorhanden. Met name uit de steentijden en Romeinse Periode zijn in de nabije omgeving een aantal toevalsvondsten gedaan in het verleden. De vondsten uit de steentijd situeren zich op de percelen ten westen van het huidige onderzoeksgebied. Gezien de geomorfologisch gelijkaardige context zullen deze oppervlaktevondsten zich in de colluviale pakketten bevinden, dus niet in de bewaarde context. De vondsten uit de Romeinse Periode situeren zich vooral ten noorden van het huidige projectgebied, eveneens aan de voet van de heuvelrug en op de rand van alluviale vlakten van diverse waterlopen. Het betreft hier ook bijna uitsluitend losse vondsten of oppervlaktevondsten. Het meest in het oog springend is de vindplaats op de Runderenberg, op grondgebied Kortenberg en Steenokkerzeel. Dit plateau ligt tussen de Molenbeek (in Kortenberg) en de Barebeek (in Steenokkerzeel). Deze vindplaats situeert zich langs het verloop van de Romeinse weg naar de vicus van Elewijt. Op deze zone zijn sporen van een gebouw en landindeling teruggevonden die vermoedelijk toebehoren aan een Romeinse villa. Vindplaatsen uit de middeleeuwen betreffen hier enerzijds een aantal nog bestaande structuren zoals de Abdij van Kortenberg en de Voskapel langs de baan tussen Brussel en Leuven. De middeleeuwse kern van Kortenberg bevond zich bovendien op en rond de Curtenberg, ca. ter hoogte van de Achterenbergstraat, op ca. 500 m ten oosten van het perceel voor grondverbetering.

Het projectgebied en omgeving maken ook deel uit van het studiegebied van de Archeologische Werkgroep van het Erfgoedhuis Kortenberg (persoonlijke mededeling Walter Sevenants). In het kader van hun onderzoeksproject voerden zij in 2016 diverse prospectieonderzoeken zonder ingreep in de bodem uit op de terreinen direct rond het projectgebied. Onder meer diverse Romeinse artefacten alsook munten, kledijknopen en musketkogels daterend op het eind van de 18de eeuw kwamen er aan het licht. Dit doet de Archeologische Werkgroep Kortenberg vermoeden dat de Franse generaal Dumoriez in 1793 zijn kamp had opgeslagen in de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied.

Het historisch-cartografisch onderzoek kon de landschapsontwikkeling tijdens de moderne periode schetsen. Hieruit bleek dat het 'skelet' van het hedendaagse landschap in grote mate overeenkomt met dat uit de 18de eeuw. Het projectgebied is gelegen ten zuiden van de

dorpskern van Kortenberg. In de 18de eeuw was dit gebied reeds akkerland en in de loop van de volgende twee eeuwen is dit zo gebleven.

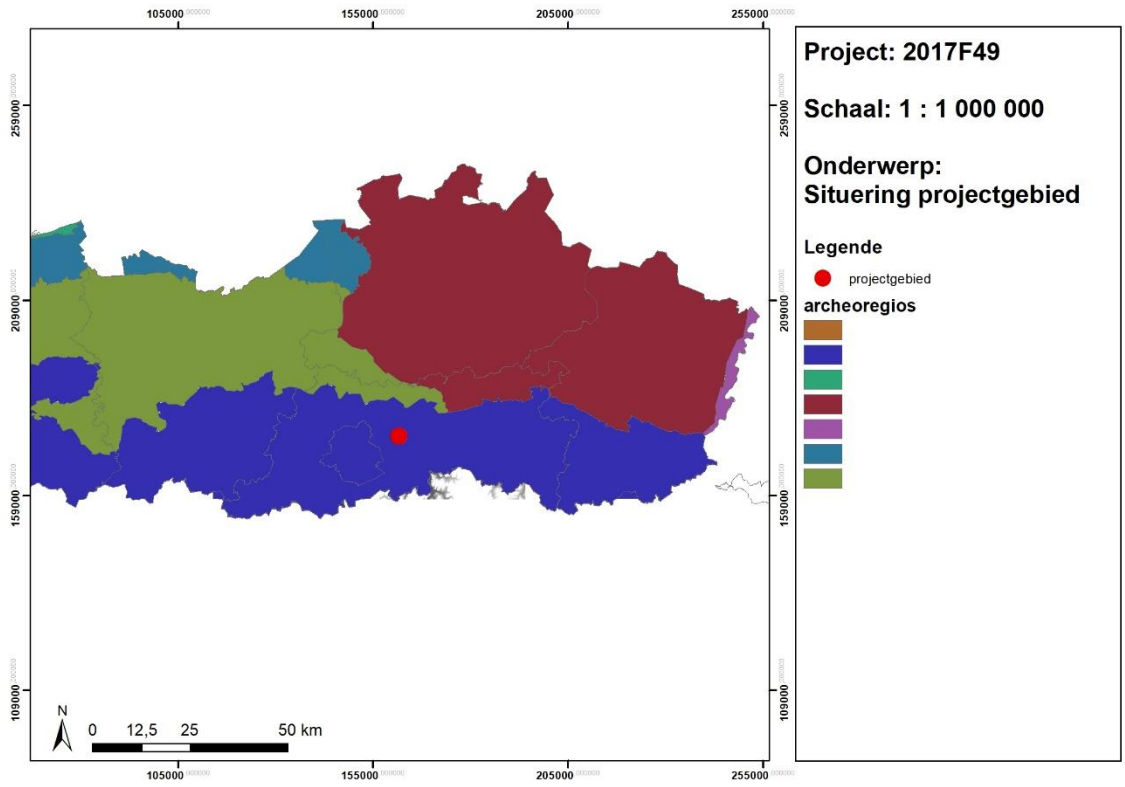
Omwille van deze redenen werd advies gegeven tot verder archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject. Dit moet starten met een landschappelijk booronderzoek dat de aanwezigheid en de bewaring van het archeologisch niveau moet bepalen. Vanuit de resultaten van het landschappelijk booronderzoek moet opnieuw de evaluatie worden gemaakt met betrekking tot de noodzaak tot eventueel verder noodzakelijk vooronderzoek met ingreep in de bodem.

2. Landschappelijk bodemonderzoek

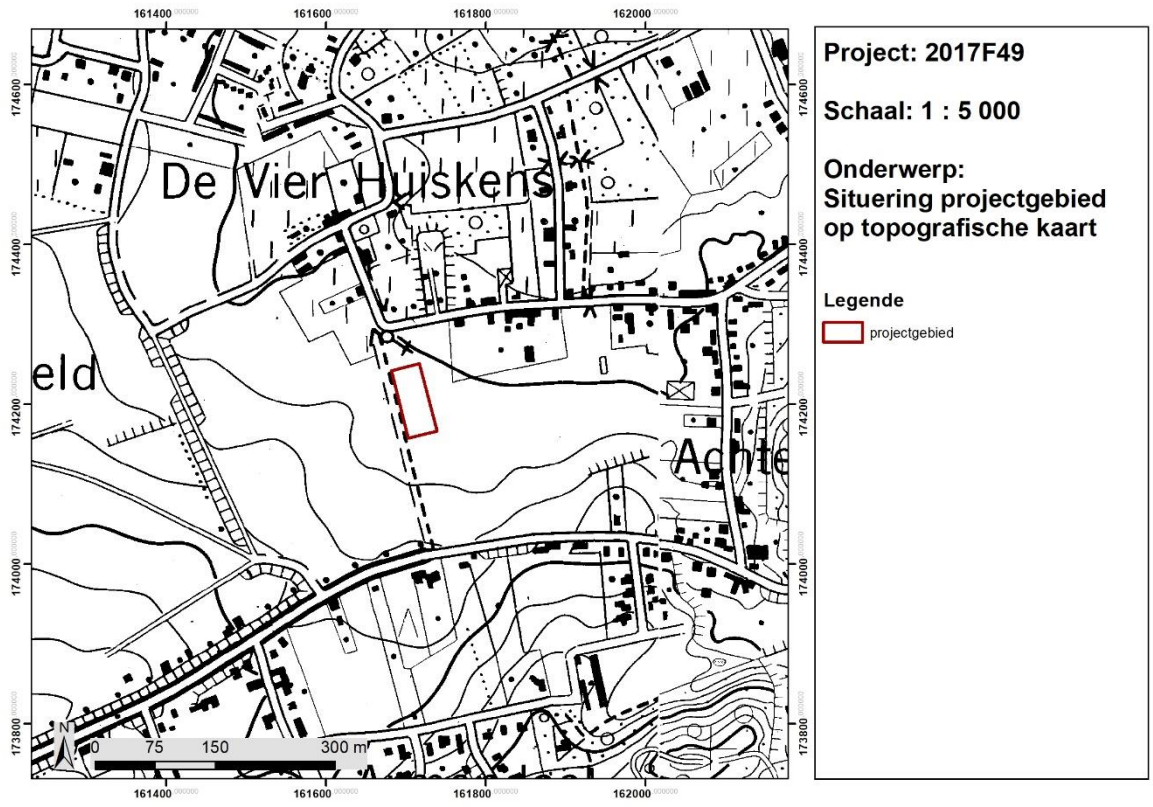
2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

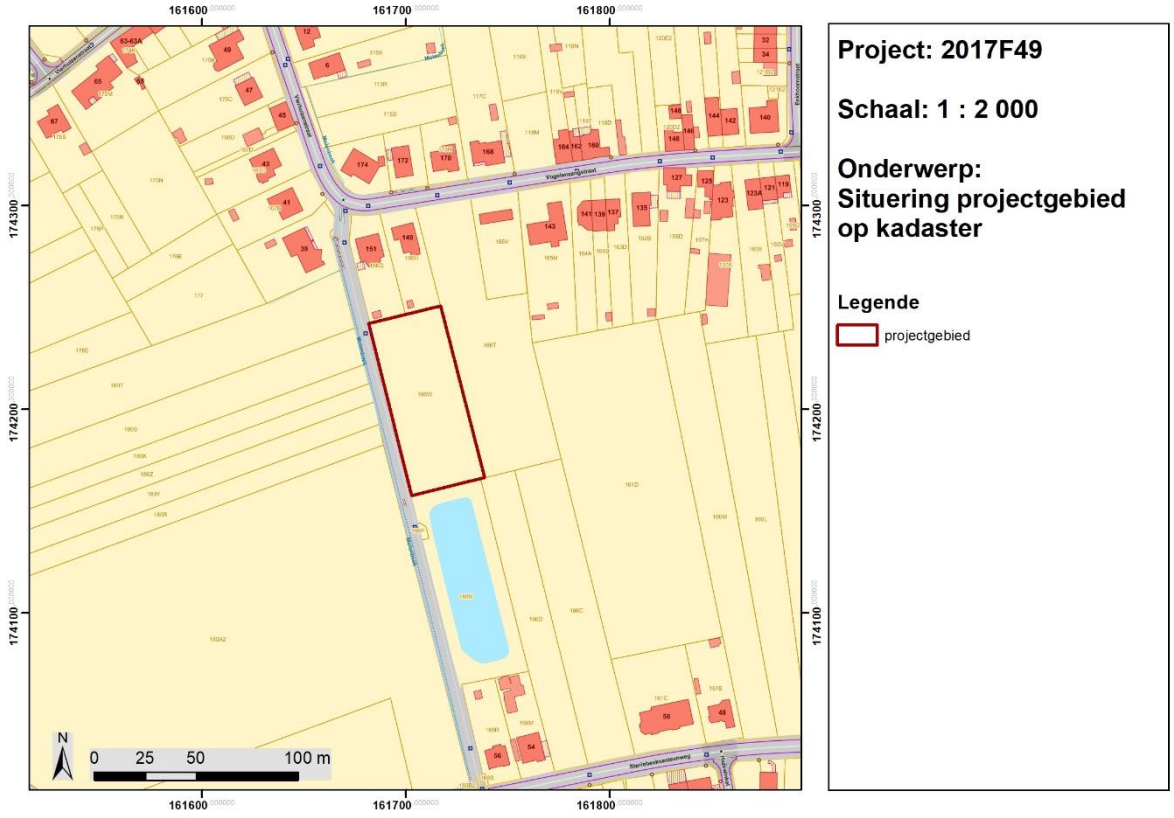
Projectcode van het vooronderzoek	2017F49	
Naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Pieter Laloo, OE/ERK/Archeoloog/2015/00074	
Bounding box:	X	Y
	161681,8	174250,6
	161738,6	174157,5
Begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	Het landschappelijk bodemonderzoek in functie van de nota ging van start op 4 juli (veldwerk) en werd beëindigd 24 augustus (nota).	
Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed	Landschappelijk bodemonderzoek	
Algemene situering (fig. 1-4).	Het projectgebied met een totale oppervlakte van ca. 3179 m² situeert zich in de leemstreek in het oosten van de provincie Vlaams-Brabant (fig. 1). Meer specifiek op grondgebied van de gemeente Kortenberg (fig. 2). Kadastraal worden eveneens werken uitgevoerd op terreinen (fig. 4): - Kortenberg, 1de afdeling Kortenberg, sectie A, perceel 166W In het plangebied zijn geen zones aanwezig waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt op basis van het geoportaal (Agentschap Onroerend erfgoed).	

Figuur 1 Situering t.o.v. Vlaanderen

Figuur 2 Uitsnede topografische kaart met aanduiding totale projectgebied (behandeld in voorgaande archeologienota)

Figuur 3 Uitsnede kadasterkaart met aanduiding projectgebied

2.1.2 Archeologische voorkennis

Er hebben nog geen archeologische prospecties, of opgravingen plaats gehad binnen de grenzen van het projectgebied. In de directe en bredere omgeving zijn wel heel wat archeologische vindplaatsen gekend.

2.1.3 De onderzoeksopdracht

2.1.3.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

Doel van dit landschappelijk bodemonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied en wat de impact van de werken hierop is.

Vraagstellingen die aan bod komen bij dit landschappelijk bodemonderzoek zijn onder meer:

- Wat is de bodemopbouw binnen dit projectgebied?
- Zijn de gegevens van de Quartairkaart en bodemkaart correct?
- Zijn er begaven loopoppervlakken bewaard die enig potentieel bezitten ten aanzien van archeologische kennisvermeerdering?
- Welke impact hebben de geplande werken op de ondergrond? Is verder archeologisch vooronderzoek aangewezen? Zo ja, welke onderzoeken en volgens welke methode?
- In welke mate is de bodem bewaard? Is er sprake van verstoring/erosie? Zo ja, hoe diep reikt deze?

2.1.3.2 *Randvoorwaarden*

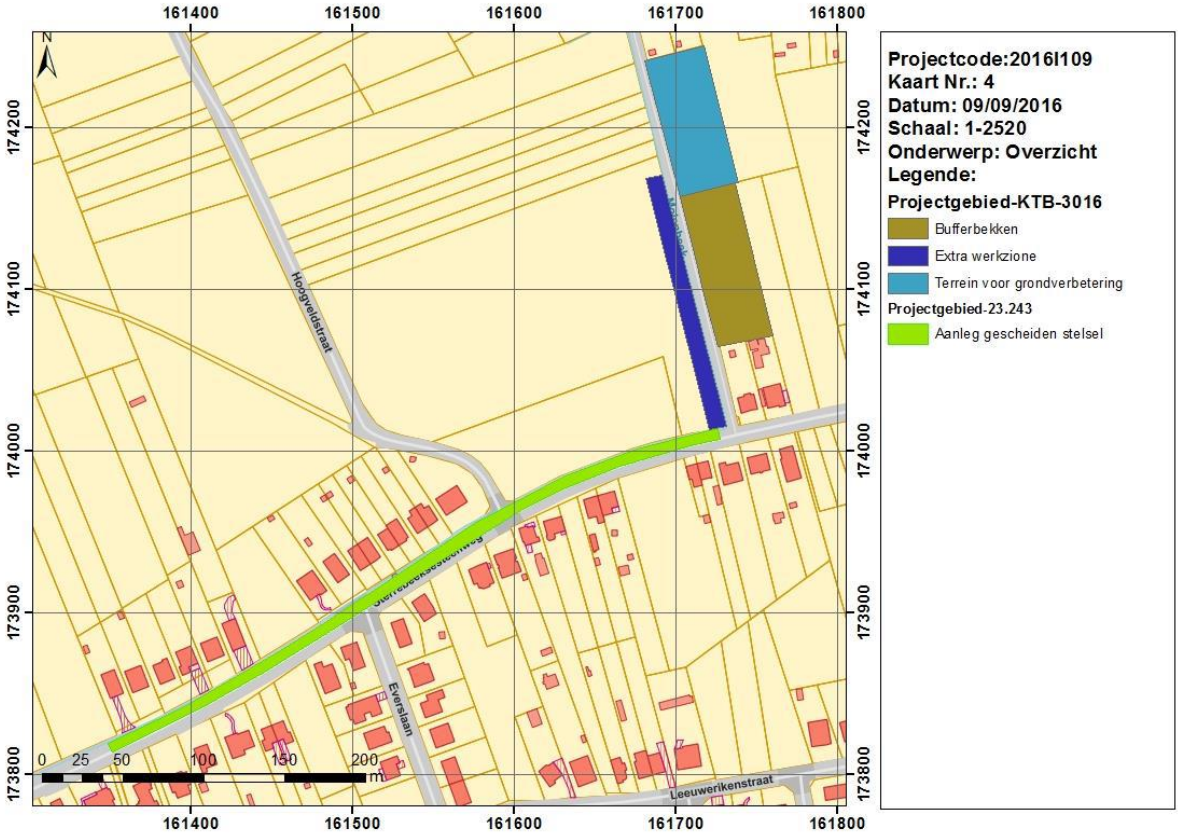
Er wordt getracht om het vooronderzoek in de mate van het mogelijke volledig uit te voeren voorafgaand aan de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning. Gezien de sterk verschillende aard van de bodemingrepen bestaat de mogelijkheid dat voor bepaalde deelzones een vooronderzoek met ingreep in de bodem momenteel onmogelijk, of juridisch, economisch of maatschappelijk onwenselijk is. In dat geval wenst de opdrachtgever gebruik te maken van de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek en een landschappelijk booronderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of werfbegeleiding noodzakelijk is en/of vrijgave mogelijk is.

2.1.3.3 *Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplan en doorsnedes*

De geplande bodemingrepen situeren zich in hoofdzaak in de huidige openbare weg. Het geheel van geplande bodemingrepen binnen het kader van deze werken betreft rioleringswerken, de heraanleg van het bufferbekken en de afgraving van het terrein ten noorden van dit bufferbekken in kader van grondverbetering. De beschrijving, omvang en impact, van al deze werken werd uitvoerig en gedetailleerd weergegeven in de reeds bekrachtigde archeologienota (projectcode 2016I109). Hierna volgt een vereenvoudigd overzicht van de geplande bodemingrepen waarvoor in de archeologienota een vervolgonderzoek werd geadviseerd, met de nadruk op de afmetingen van de bodemingrepen.

Terrein voor grondverbetering

Het terrein voor grondverbetering (Projectgebied-KTB-3016) ligt ten noorden van het nieuwe bufferbekken en beslaat een oppervlakte van ca. 0.32ha (ca. 36x124m). De werkzaamheden betreffen enkel het verwijderen van de teelaarde, dit is tot ca. 30cm onder het huidige maaiveld.

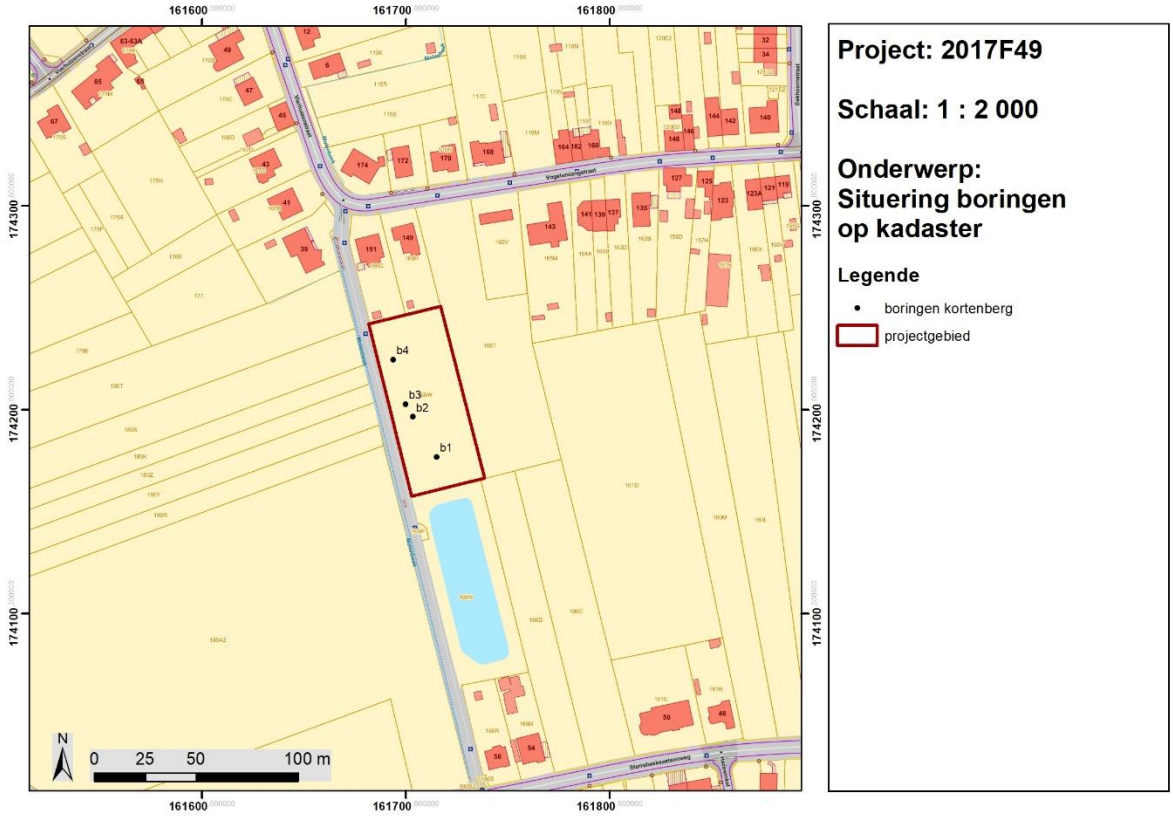

Figuur 4 Overzichtsplan geplande werken ter hoogte van Kortenberg Sterrebeeksesteenweg (Bron: © Aquafin).

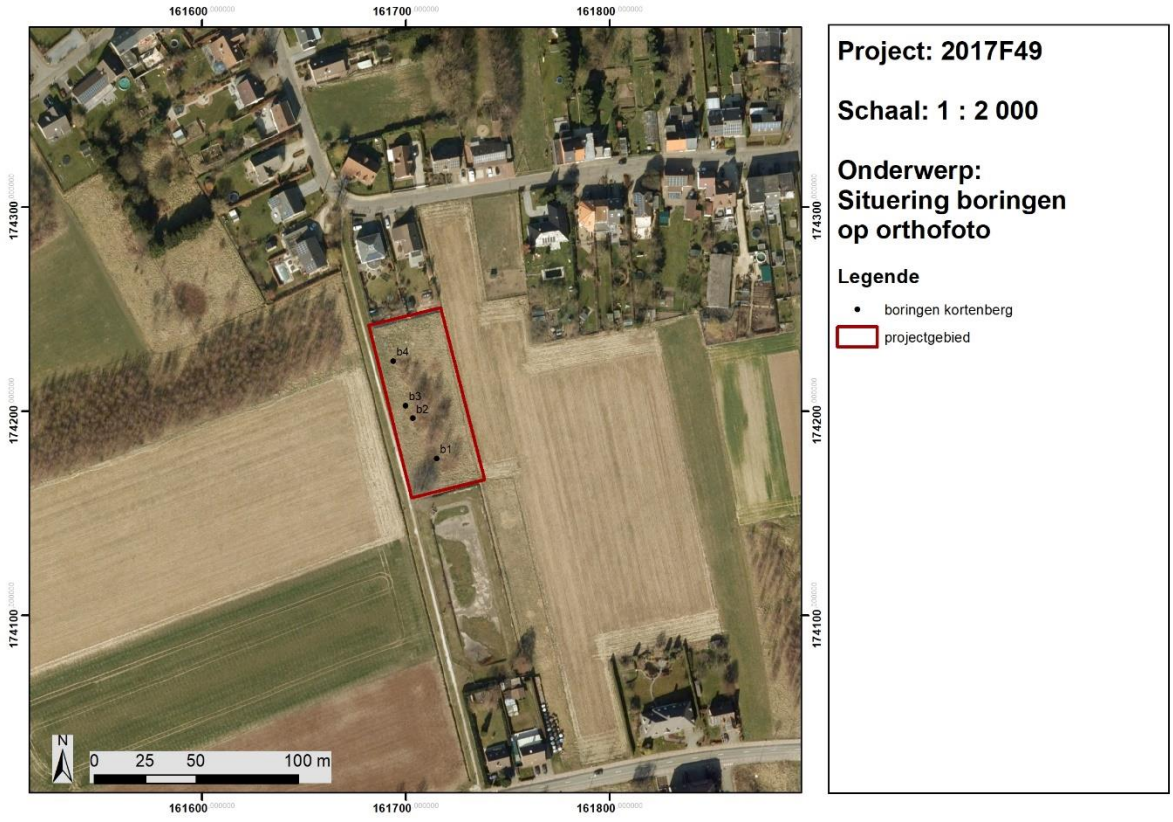
2.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

Het veldwerk werd uitgevoerd op 26/06/2017. Gezien de beperkte omvang van het projectgebied en de geplande ingrepen werden vier boringen verspreid uitgezet op die manier dat het volledige projectgebied zou worden onderzocht.

De boringen werden gezet tot op het niveau van de natuurlijke bodem of tot een maximale diepte van 200 cm. Zo werd verzekerd dat binnen dit boorbereik alle antropogene niveaus zouden worden herkend binnen het bereik van de geplande bodemingrepen. Figuren 5 en 6 geven de spreiding weer van alle boringen. Voor de boringen werd een Edelman-boor gebruikt met een diameter van 7 cm. Het boorsediment werd stratigrafisch uitgespreid op een zwart plastic zeil en gefotografeerd en beschreven door een aardkundige.

Figuur 5: Situering van boringen op kadaster

Figuur 6: Situering van boringen op orthofoto

2.2 Assessment

2.2.1 Interpretatie en datering

2.2.1.1 *Doel en werkwijze*

De site "Sterrebeeksesteenweg" in Kortenberg werd bezocht op 26-06-2017. Vier boringen werden bestudeerd in het kader van het landschappelijk bodemonderzoek. (Fig. 7) De boringen werden gedaan tot op een diepte van minimum 120 cm beneden maaiveld. Kleuren van de verschillende horizonten werden vergeleken met de standard Color charts[1] en textuur werd in het veld geschat.

Eerder werden in augustus 2016, en ter ondersteuning van prospecties die de Archeologische Werkgroep Kortenberg uitvoert, al 8 vergelijkbare boringen gedaan in het perceel die net ten westen grenst aan het onderzoeksgebied. De gegevens van deze boringen zijn eveneens opgenomen in dit verslag.

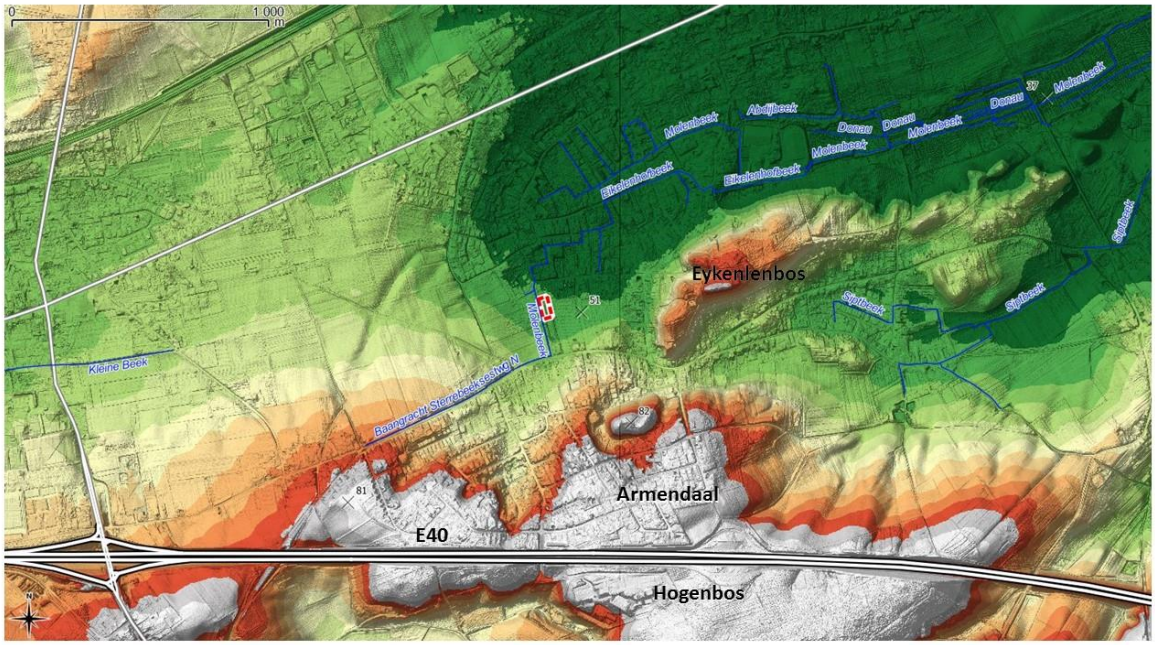
Met deze gegevens, in combinatie met de bodemkaart en gedetailleerde LiDAR data voor de topografie, is een goed beeld verkregen van de opbouw van de bodems, in het bijzonder van de dikte van de colluviale afzettingen.

Figuur 7: Situering van de boringen; b1-b4 in het kader van huidig onderzoek; boringen SM01-SM09 waren eerder al gedaan op het aangrenzend perceel (Luchtfoto via BingMaps)

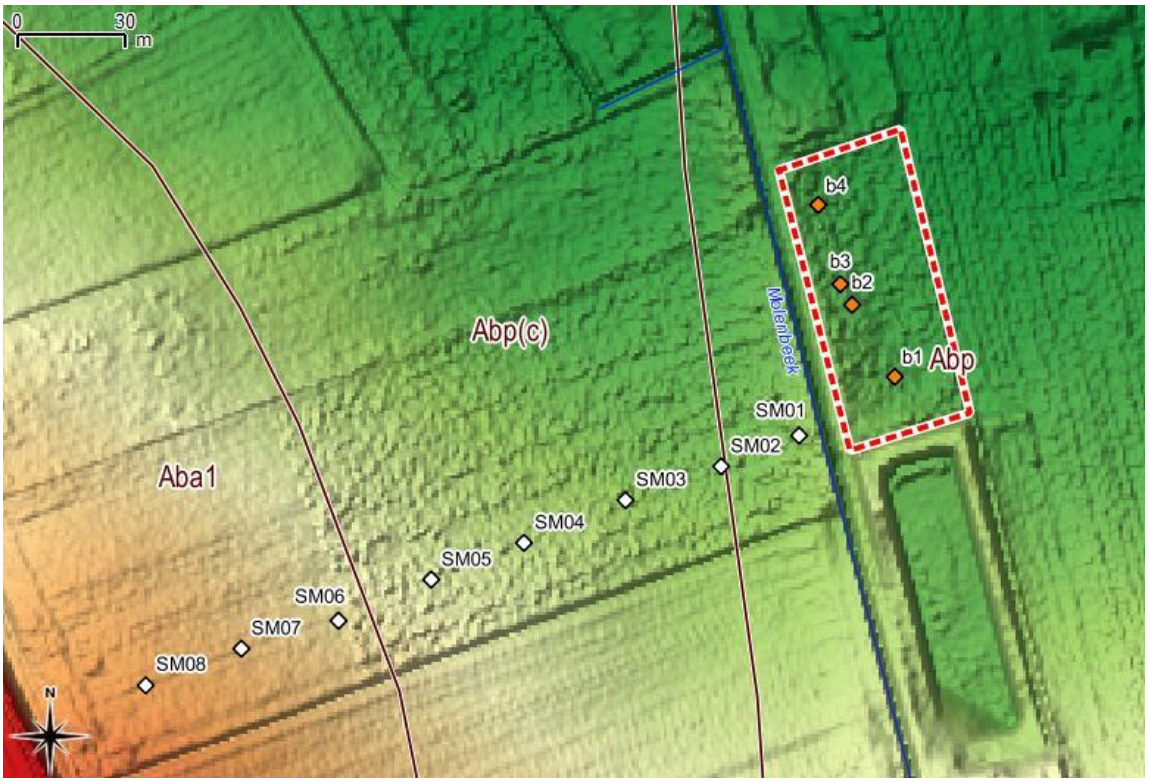
De site is gelegen in een concaaf deel van de bovenloop van het bekken van de Molenbeek en ten noorden en ten westen van de Diestiaan getuigenheuvels Hogenbos en Eykelenbos (Fig. 8). Gezien de concave ligging van de site kan men zich verwachten aan colluviale afzettingen. Verder wordt de site tegenwoordig sterk beïnvloed door de afwatering vanuit de wijk Armendaal.

[1] Revised Standard Soil Color Charts, 1997.

Figuur 8: Topografie en hydrografie van de omgeving van de studiesite (rode stippellijn, is perceel AOZ09). Topografie op basis van LiDAR data, 1 × 1 m resolutie, (Brondata: DHM Vlaanderen II AGIV)

De bodemkaart van de onderzochte percelen is weergeven in Fig. 3. De bodemtypes van de site zijn gekarteerd als **Abp**; dit zijn lemige bodems, die goed gedraineerd zijn en die bestaan uit een colluviale afzetting van meer dan 80 cm dik. Hoger op de helling zijn **Abp(c)** gekarteerd. Dit zijn eveneens goed gedraineerde leembodems, met colluviale afzetting maar waar de kleiaanrijkingshorizont zich tussen 40 tot 80 cm diep bevindt. Hoger op de helling zijn **Aba1** bodems gekarteerd; dit zijn lemige bodems die zo geërodeerd zijn dat de kleiaanrijkingshorizont zich net onder de ploeglaag bevindt (Baeyens, Dudal 1958)**.** De locatie van de boringen langs beide transecten (Fig.9) werd zo gekozen opdat een goed beeld van de dikte van het colluvium zou verkregen worden.

Figuur 9: Bodemkaart van de omgeving van de studiesite (rode stippellijn, perceel AOZ09); Topografie op basis van LiDAR data, 1 × 1 m resolutie, (brondata DHM Vlaanderen II AGIV)

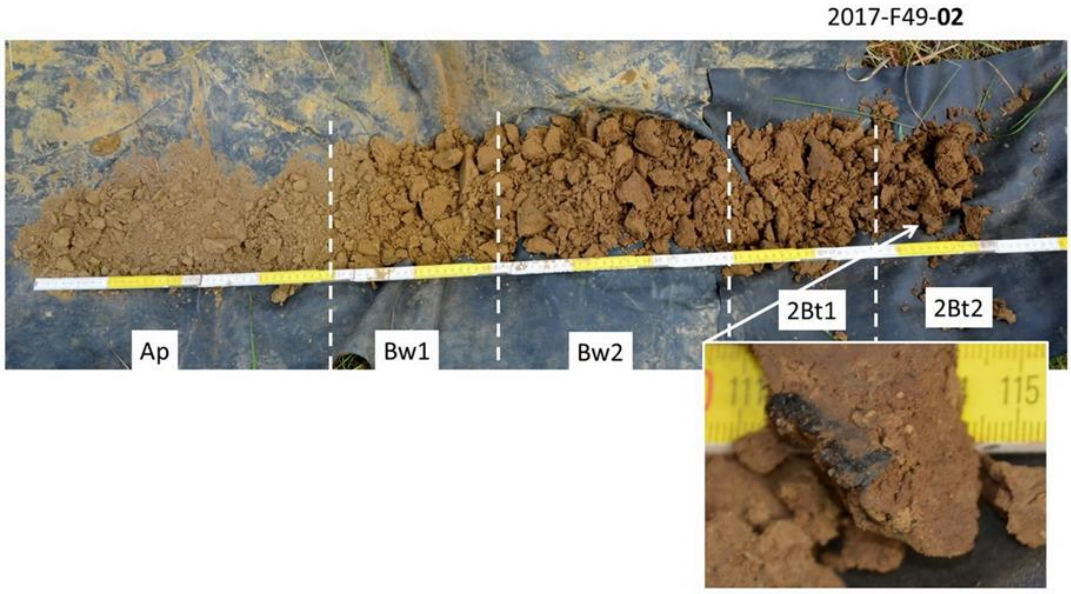
2.2.1.2 *Resultaten van booronderzoek*

De gedetailleerde beschrijving van de boringen zijn weergegeven in bijlage voor de uitgevoerde boringen samen met de boringen die reeds in augustus 2016 op het aangrenzend perceel werden gezet. Fig. 10 tot 13 geven de foto's weer van alle individuele boringen.

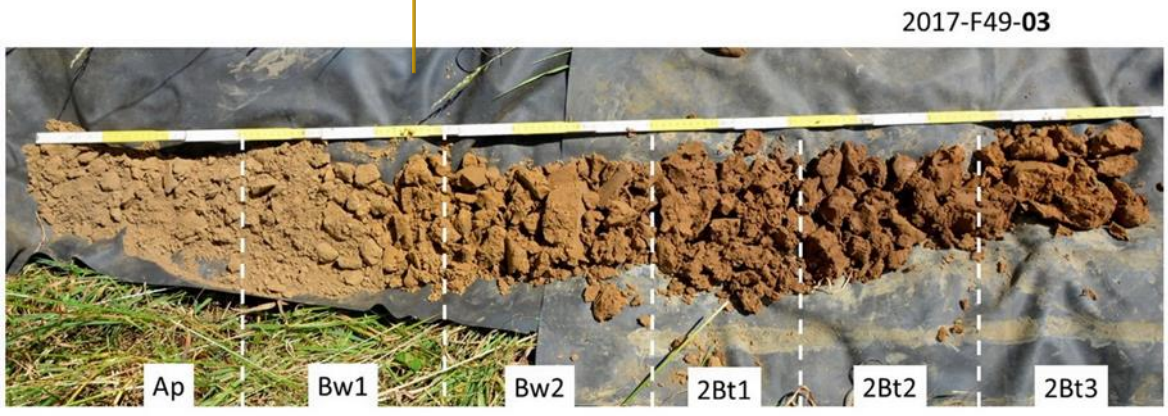
Alle profielen die werden geobserveerd waren volledig ontwikkeld in lemig sediment. Op vlak van profielontwikkeling was eveneens een grote mate van uniformiteit zichtbaar tussen de vier boringen. Bovenaan was telkens een ploeglaag aanwezig, van antropogene oorsprong. Hieronder werden telkens meerdere horizonten geobserveerd die deel uitmaken van een colluviaal pakket. In deze horizonten werden telkens sporen van structuurontwikkeling waargenomen (Bw). Onder dit colluviaal pakket werden in alle boringen nog kleiaanrijkingshorizonten aangetroffen. Deze horizonten getuigen van een bodemontwikkeling die de afzetting van het colluviaal pakket vooraf is gegaan. Zoals duidelijk is, zijn deze horizonten te kenmerken door de aanrijking van het lemig moedermateriaal met een zekere klei-fractie. In deze horizonten werden antropogene residuen aangetroffen, zoals een fragment aardewerk en een fragment van een metaalslak (B4).

Figuur 10: Foto van boring B1

Figuur 11: Foto van boring B2

Figuur 12: Foto van boring B3

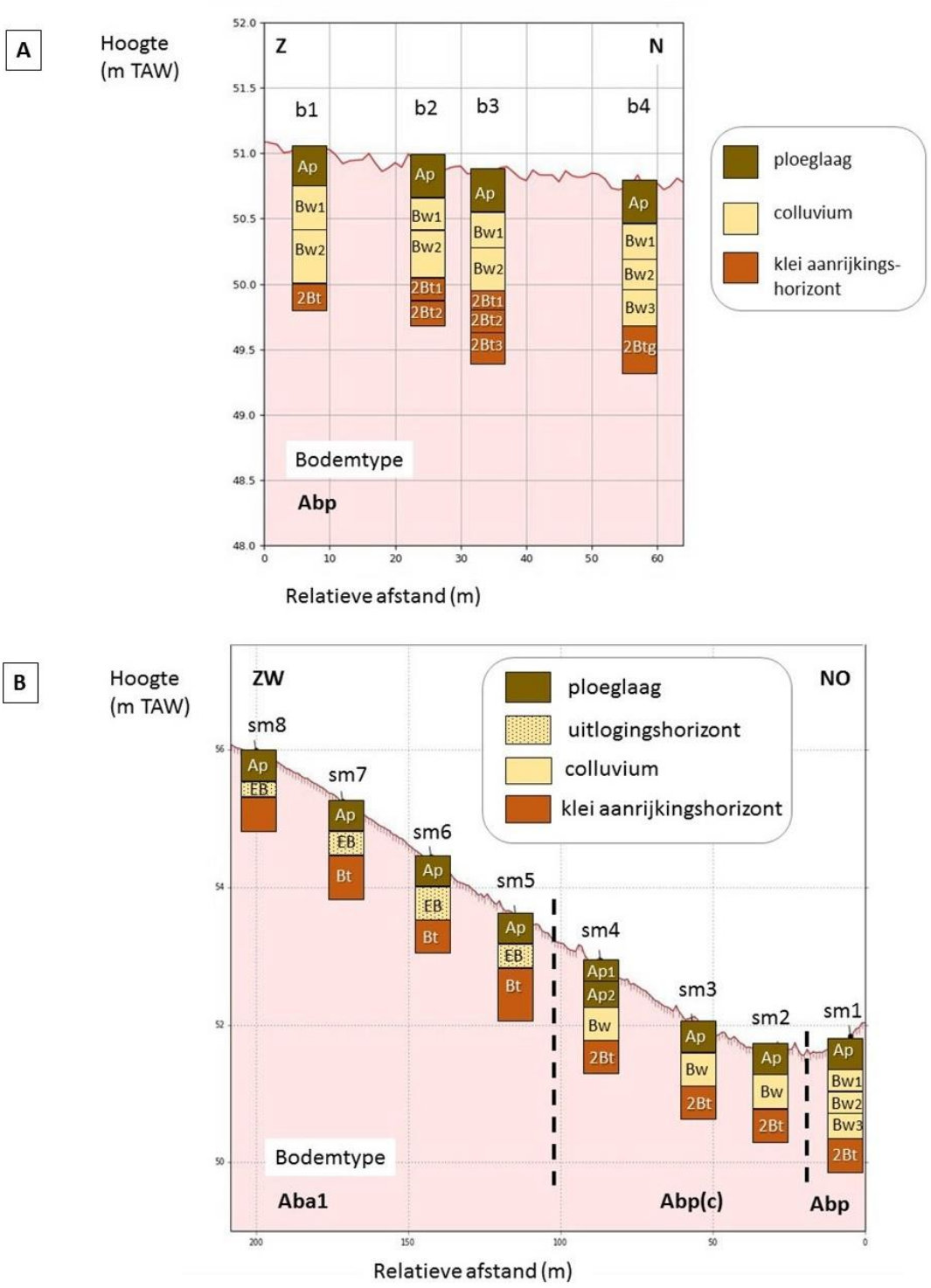

Figuur 13: Foto van boring B4

2.2.1.3 *Interpretatie*

Fig. 14 stelt op een schematische wijze de opbouw van de bodemprofielen voor. Duidelijk is dat colluvium het dikst is in het laagste deel van het onderzoeksgebied. Het transect langs de helling geeft aan dat de kleiaanrijkingshorizont dichter bij het oppervlak naarmate we hoger op de helling uit komen. Dit komt dus mooi overeen met de aangegeven sequentie van **Abp**, **Abp(c)** en **Aba1** zoals aangegeven op de bodemkaart.

De belangrijkste bevinding is dat het colluviale dek binnen het onderzoeksgebied minstens 90 tot 120 cm dik is. Bovendien werden er archeologische artefacten aangeboord: in boorgat B-02 op 110-120 cm diepte en in boorgat B4 op 120-130 cm diepte.

Figuur 14: Schematische voorstelling van de boringen (A) in het onderzoeksgebied, waar de boringen overeenkomen met bodemtype Abp. Hier bestaat de bodem uit meer dan 80 cm colluviale afzettingen; en (B) in het aangrenzende perceel (onderzocht in augustus 2016), stelt een toposequentie voor met een geërodeerde faze (bodemtype Aba1) naar matig dikke colluviale afzettingen [bodemtype Abp(c)]; tot bodems met een dikke colluviale afzettinge (bodemtype Abp). Hoogte profiel opbasis van LiDAR data, 1 × 1 m resolutie, (brondata DHM Vlaanderen II AGIV)

2.2.2 Confrontatie met de resultaten van voorafgaande onderzoeksfase

Globaal gezien wordt de informatie uit de verschillende databronnen van het bureauonderzoek bevestigd. De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek tonen dat de verschillende databronnen, zoals de bodemkaart en de quartairgeologische kaart, in sterke mate overeenkomen met de situatie die werd geobserveerd tijdens het veldwerk

De bodem in het projectgebied komen overeen met de bodemtypes die op de bodemkaart zijn weergegeven (leembodem zonder profielontwikkeling). Belangrijk is dat deze gebrekkige profielontwikkeling te wijten is aan een colluviale sedimentatie die de oorspronkelijke bodemvorming, gekenmerkt door klei-aanrijking, heeft afgedekt.

2.2.3 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Globaal gezien bestaat het projectgebied uit droge leembodems waar een colluviaal pakket een oudere bodemontwikkeling (herkenbaar door een klei-aanrijkingshorizont) afdekt.

In het kader van eventueel verder archeologische onderzoek dient een synthese te worden gemaakt naar de verwachting van archeologisch erfgoed. In het kader van eventuele vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties is de kans zeer laag voor dit projectgebied. Nergens werd in één van de bodemprofielen een bewaard oud loopoppervlak aangetroffen die een goed bewaring zou kunnen leveren voor eventueel aanwezige steentijdartefacten vindplaatsen.

Voor jongere perioden kan de aanwezigheid van archeologische sporen niet worden uitgesloten in het projectgebied. Het archeologisch niveau situeert zich hier op het raakvlak tussen het colluviaal pakket(Ap-horizont en onderliggende Bw-horizonten) en de begraven klei-aanrijkingshorizonten op ca. 90 tot 120 cm. Het moet opgemerkt worden dat in B4 in dit horizont enkele vondsten werden aangetroffen die de aanwezigheid van archeologisch erfgoed lijken te bevestigen. Het gaat om een klein fragment aardewerk en een fragment van een metaalslak.

Op vlak van eventuele verstoringen (natuurlijk of antropogeen van oorsprong) kan één verdere observatie worden gemaakt voor het studiegebied. Het volledige projectgebied is gekenmerkt door de aanwezigheid van een dik colluviaal pakket. Dit pakket dekt een niveau af dat potentieel archeologisch erfgoed kan bevatten.

De geplande ingrepen binnen dit projectgebied zijn echter van een relatief geringe diepte, namelijk afgraving van ca. 30 cm. Gezien de hierboven beschreven observaties wordt het diepste potentieel archeologisch niveau niet bedreigd door deze ingrepen. Dit archeologisch niveau bevindt zich op een grotere diepte, tussen ca. 90 en 120 cm.

Net onder de teelaarde zit echter nog een mogelijk archeologisch relevant niveau op de top van de colluviale afzettingen. In de directe nabijheid werden immers door de Archeologische Werkgroep Kortenberg diverse artefacten aangetroffen bij veldprospecties en metaaldetectiecampagnes die kunnen wijzen op een Frans militair kampement uit het einde van de 18de eeuw.

Gezien dit niveau wel bedreigd wordt door de geplande werken wordt hier een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Aan dit onderzoek dient dan ook een metaaldetectiecampagne van het maaiveld én van het aanlegvlak van de proefsleuven gekoppeld te worden.

3. Synthese

Aquafin nv en de gemeente Kortenberg plannen een aanpassing van een bestaand bufferbekken, de geplande aanleg van een terrein voor grondverbetering, het gebruik van Buurtweg n°27 als werkzone, en ten slotte rioleringswerken met de aanleg van een gescheiden stelsel in de Sterrebeeksesteenweg. Dit alles werd gepland in een projectgebied dat ca. 1.1 ha groot is. Hierdoor worden de oppervlaktecriteria vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet, artikel 5.4.5, overschreden en werd een archeologienota opgemaakt door GATE om aan de stedenbouwkundige vergunning toe te voegen.

Op basis van het bureauonderzoek werd geadviseerd om een vervolgonderzoek (een landschappelijk bodemonderzoek via een uitgesteld traject) uit te voeren voor de geplande aanleg van een terrein voor grondverbetering. Vervolgens werd eind juni een aantal boringen uitgevoerd op dit projectgebied.

De resultaten van de boringen tonen dat de bodemopbouw binnen het projectgebied gekenmerkt is door de aanwezigheid van een dik colluviaal pakket. Dit colluviaal pakket dekt een oude bodem af waarin een potentieel archeologisch niveau aanwezig is. Deze horizont bevond zich in de vier boringen op een diepte tussen 90 en 120 cm. Gezien de geplande ingrepen amper tot ca. 30 cm diepte gaan, wordt dit niveau niet bedreigd door deze ingrepen en wordt er voor dit niveau geen verder vervolgonderzoek geadviseerd in het kader van deze werkzaamheden.

Gezien de teelaarde in dit projectgebied slechts ca. 30 cm dik is en deze dus wordt verwijderd, komt wel een eerste archeologisch niveau vrij bij het verwijderen van de teelaarde. Op dit niveau, bovenop de colluviale afzettingen kunnen sporen, structuren en vondsten aanwezig zijn die gerelateerd kunnen worden aan periodes van landgebruik en -indeling daterend van na het tot stand komen van het colluviaal pakket. Vermoedelijk gaat het om (post)middeleeuwse sporen en structuren. Ook sporen en vondsten van een Frans militair kampement uit 1793 kunnen aangetroffen worden op dit niveau.

Bibliografie

Literatuur:

Bayens L. & R. Dudal 1958. Verklarende tekst bij het kaartblad Zaventem 88E. Centrum voor Bodemkartering.

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

www.cai.be

https://dov.vlaanderen.be

https://inventaris.onroerenderfgoed.be

https://cartesius.be

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1 Situering t.o.v. Vlaanderen 7
Figuur 2 Uitsnede topografische kaart met aanduiding totale projectgebied (behandeld in voorgaande archeologienota) 7
Figuur 3 Uitsnede kadasterkaart met aanduiding projectgebied 8
Figuur 4 Overzichtsplan geplande werken ter hoogte van Kortenberg Sterrebeeksesteenweg (Bron: © Aquafin) 10
Figuur 5: Situering van boringen op kadaster 11
Figuur 6: Situering van boringen op orthofoto 11
Figuur 7: Situering van de boringen; b1-b4 in het kader van huidig onderzoek; boringen SM01-SM09 waren eerder al gedaan op het aangrenzend perceel (Luchtfoto via BingMaps) 12
Figuur 8: Topografie en hydrografie van de omgeving van de studiesite (rode stippellijn, is perceel AOZ09). Topografie op basis van LiDAR data, 1 × 1 m resolutie, (Brondata: DHM Vlaanderen II AGIV) 13
Figuur 9: Bodemkaart van de omgeving van de studiesite (rode stippellijn, perceel AOZ09); Topografie op basis van LiDAR data, 1 × 1 m resolutie, (brondata DHM Vlaanderen II AGIV) 14
Figuur 10: Foto van boring B1 15
Figuur 11: Foto van boring B2 15
Figuur 12: Foto van boring B3 15
Figuur 13: Foto van boring B4 16
Figuur 14: Schematische voorstelling van de boringen (A) in het onderzoeksgebied, waar de boringen overeenkomen met bodemtype Abp. Hier bestaat de bodem uit meer dan 80 cm colluviale afzettingen; en (B) in het aangrenzende perceel (onderzocht in augustus 2016), stelt een toposequentie voor met een geërodeerde faze (bodemtype Aba1) naar matig dikke colluviale afzettingen [bodemtype Abp(c)]; tot bodems met een dikke colluviale afzettinge (bodemtype Abp). Hoogte profiel opbasis van LiDAR data, 1 × 1 m resolutie, (brondata DHM Vlaanderen II AGIV) 17

Vereenvoudigde boorlijst:

Nr	Horizon	Depth (cm)	Texture*	Kleur matrix	Vlekken	Observations
B-01	Ap	0-30	A	10YR 4/3		
	Bw1	30-60	A	10YR 4/4	10YR 6/3	bleke vlekken van siltans
	Bw2	60-100	A	10YR 4/3		
	2Bt	100-120	A+	10YR 3/4		
B-02	Ap	0-35	A	10YR 5/4		
	Bw1	35-60	A	10YR 6/4		bleke vlekken van siltans
	Bw2	60-90	A	10YR 4/4		
	2Bt1	90-110	A+	10YR 5/4		
	2Bt2	110-120	A+	10YR 4/3		boor stootte op steen; cinder of puimsteen stukje op gehaald
B-03	Ap	0-30	A	10YR 4/3		
	Bw1	30-60	A	10YR 5/4		bleke vlekken van siltans
	Bw2	60-90	A	10YR 4/4		kleine kei (~1,5 cm) van Fe-zandsteen
	2Bt1	90-110	A+	10YR 4/3		
	2Bt2	110-130	A+	10YR 4/3		
	3Bt3	130-150	A+	10YR 4/4	10YR 6/4	gevlekte Bt horizont
B-04	Ap	0-30	A	10YR 5/4		
	Bw1	30-60	A	10YR 6/4		bleke vlekke van siltans
	Bw2	60-90	A	10YR 4/4		houtskool resten
	Bw3	90-120	A	10YR 5/4		kleine kei (~1,5 cm) van Fe-zandsteen
	2Btg	120-155	A+	10YR 4/3	10YR6/2	bleke strepen, maar niet van gevlekte Bt (reductie?); ijzerslak + scherf gevonden

Boorlijst van eerder booronderzoek (augustus 2016) op aangrenzend perceel

Nr	Horizon	Depth (cm)	Texture*	Colour	Observations
SM-01	Ap	0-30	A	10YR 4/3	
	Bw1	30-50	A	10YR 4/4	
	Bw2	50-80	A	10YR 4/3	
	Bw3	80-150	A	10YR 3/4	
	Bt	150-170+	A+	10YR 4/6	clay cutans and siltans
SM-02	Ap	0-30	A	10YR 4/3	
	EB	30-80	A	10YR 4/4	houtskool + baksteen restjes
	Bt	80-100	A+	10YR 4/6 and 5/6	clay cutans + siltans
SM-03	Ap	0-30	A	10YR 4/3	
	EB	30-60	A	10YR 4/4	houtskool + baksteen restjes
	Bt	60-80+	A+	10YR 4/6 and 5/6	
SM-04	Ap1	0-30	A	10YR 4/3	
	Ap2	30-50	A	10YR 4/3	
	EB	50-80	A	10YR 4/4	houtskool + baksteen restjes
	Bt	80-100+	A+	10YR 4/6	roestvlekken
SM-05	Ap	0-30	A	10YR 4/3	
	EB	30-50	A	10YR 4/4	houtskool + baksteen restjes
	Bt	50-80+	A+	10YR 4/6	clay cutans + siltans
SM-06	Ap	0-30	A	10YR 4/3	
	EB	30-50	A	10YR 4/4	baksteen restjes
	Bt	50-80+	A+	10YR 4/6	clay cutans + siltans
SM-07	Ap	0-30	A	10YR 4/3	
	EB	30-50	A	10YR 4/4	baksteen restjes
	Bt	50-70+	A+	10YR 4/6	clay cutans + siltans
SM-08	Ap	0-30	A	10YR 4/3	
	EB	30-40	A	10YR 4/4	baksteen restjes
	Bt	40-60+	A+	10YR 4/6	clay cutans + siltans